

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ LIETUVOS KALĖJIMŲ TARNYBOS ŠIAULIŲ KALĖJIMĄ

2023-03-23
Nr. 4D-2023/1-126
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2023 m. vasario 9 d. gavo X (toliau – Pareiškėjas) skundą dėl Lietuvos kalėjimų tarnybos Šiaulių kalėjimo (toliau – Šiaulių kalėjimas) pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nuteistiesiems neišduodant tinkamų valymo ir apsaugos priemonių (toliau – Skundas).

2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodoma: „Šiaulių kalėjimas [...] teigia, kad (valgomoji soda) puikiai tinka plauti indus po ko jie lieka balti ir puikiai išvalo arbatinukus, tai yra juokinga, kadangi Šiaulių kalėjime geltonas arba žalias plastikines lėkštes išplovus su soda baltos nepasidarys, nes tai ne porcelianas, visų antra, plaunant su soda arbatinukus, ji kalkių niekaip neatplauna, o tik dar labiau gadina virdulį [...]. Dėl ūkiško muilo teigia Šiaulių kalėjimas, žmogaus organizmui nekenksmingas, [...], o man nuo jo alergija, o pirštinių neišdavinėja“.

3. Pareiškėjas Seimo kontrolierės prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2023 m. vasario 14 d. raštu Nr. 4D-2023/1-126/3D-333 kreipėsi į Lietuvos kalėjimų tarnybos direktorių prašydama paaiškinti Skunde aprašytas aplinkybes. 2023 m. kovo 8 d. Seimo kontrolierė gavo Lietuvos kalėjimų tarnybos 2023 m. kovo 8 d. raštą Nr. 1S-1426.

Šiame rašte ir prie jo pridėtuose dokumentuose pateikta ši informacija:

4.1. „Šiaulių kalėjime suimtuosius (nuteistuosius) valymo priemonėmis (soda, ūkišku muilu) ir inventoriu aprūpina Saugumo valdymo skyriaus specialistas. Paaiškiname, kad įstaigoje laikomiems asmenims išduodamas ūkiškas muilas bei maistinė soda yra efektyvios bei draugiškos aplinkai valymo priemonės“.

4.2. „Informuojame, kad duomenų apie tai, jog Pareiškėjas būtų kreipęsis su prašymu aprūpinti priemonėmis skirtomis arbatinuke susikaupusioms kalkių nuosėdoms šalinti, negauta (pridedama Lietuvos kalėjimų tarnybos Šiaulių kalėjimo Resocializacijos skyriaus 2023-02-20

pažyma Nr. RV-24-430)“;

4.3. „2023 m. kovo 1 d. gautas Lietuvos kalėjimų tarnybos Pirminės asmens sveikatos priežiūros skyriaus veiklos adresu Šiaulių kalėjimas raštas Nr. PPV-ŠK-36 „Dėl informacijos pateikimo“ (kopija pridedama), kuriame nurodoma, kad įvertinus Lietuvos kalėjimų tarnybos Pirminės asmens sveikatos priežiūros skyriaus (veiklos adresu Šiaulių kalėjimas) įrašus Asmens sveikatos istorijoje Nr. Šiauliai-6531, pirminės apžiūros metu X nepateikė įrašų, medicininių dokumentų, įrodančių apie turimą jautrumą/alergiją ūkiniam muilui. Pacientas pirminės apžiūros metu tik informavo, kad turi alergiją vandeniui, vartoja vaistus nuo alergijos „tab Cetirizin“. Patvirtinančios medicininės pažymos iš gydytojo alergologo nepateikė. 2022 m. rugpjūčio 19 d. X buvo suteikta šeimos gydytojo konsultacija. Pacientas kreipėsi su prašymu vaistų nuo alergijos. Medikamentai nebuvo skirti, nes bėrimų nesimatė (ambulatorinio apsilankymo aprašymo kopija pridedama). Informuojame, kad duomenų apie tai, jog Pareiškėjas būtų kreipęsis su prašymu aprūpinti pirštinėmis, skirtomis apsaugoti rankų odą nuo valiklių poveikio negauta (pridedama Lietuvos kalėjimų tarnybos Šiaulių kalėjimo Resocializacijos skyriaus 2023-02-20 pažyma Nr. RV- 24-430)“.

5. Seimo kontrolierė 2023 m. sausio 3 d. raštu Nr. 4D-2022/1-1462/3D-10 kreipėsi į Nacionalinio visuomenės sveikatos centro (toliau – NVSC) direktorių prašydama pateikti kompetentingą nuomonę dėl sodos ir ūkinio muilo tinkamumo valyti laisvės atėmimo vietų gyvenamąsias patalpas. 2023 m. sausio 13 d. Seimo kontrolierė gavo NVSC 2023 m. sausio 12 d. raštą Nr. (12 15.1.1 Mr)2-1254.

Šiame rašte pateikta ši informacija:

5.1. „Laisvės atėmimo vietose laikomi asmenys gali naudotis valymo priemonėmis skirtomis buitiniams vartotojams. Pažymėtina, kad būtines valymo-dezinfekcijos priemones, tokias, kaip muilas ir soda, įvardijamos tinkamomis net pavojingų ir ypač pavojingų užkrečiamųjų ligų židinių privalomojo aplinkos kenksmingumo pašalinimui“.

5.2. „Natrio karbonatas (soda) Informacijoje apie pavojų klases, kaip apibrėžta 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo, iš dalies keičiantis ir panaikinantis direktyvas 67/548/EEB bei 1999/45/EB ir iš dalies keičiantis Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006, neklasifikuojama(s) kaip ūmiai toksiška(s) priemonė, todėl gali būti naudojamas kaip būtinė priemonė gyvenamųjų patalpų, įskaitant ir sanitarinio mazgo, valymui“.

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

6. *Bausmių vykdymo kodekso:*

92 *straipsnis* – „1. Arešto ir laisvės atėmimo bausmes atliekantiems nuteistiesiems užtikrinamos Lietuvos Respublikos higienos normas atitinkančios gyvenamųjų patalpų ir buties sąlygos“.

7. *Lietuvos higienos normos HN 134:2015 „Laisvės atėmimo vietų ir teritorinių policijos įstaigų areštinių sveikatos saugos reikalavimai“*, patvirtintos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2015 m. rugpjūčio 3 d. įsakymu Nr. V-908 (toliau – HN 134:2015) 37 *punktas* – „Patalpoms, kurias pagal laisvės atėmimo vietas, policijos areštinės vidaus tvarkos taisyklės, valo patys jose laikomi asmenys (pvz., laisvės atėmimo vietos gyvenamosios patalpos, ilgalaikių pasimatymų patalpos), turi būti skirtos valymo priemonės (šepetys grindims, šluostė, šiukšlių semtuvėlis, kibiras, valikliai)“.

8. *Suimtųjų (nuteistųjų) gyvenamųjų patalpų tvarkymo ir jose esančio turto naudojimo tvarkos aprašo*, patvirtinto Šiaulių kalėjimo direktoriaus 2018 m. lapkričio 28 d. įsakymu Nr. 1/01-391:

4 *punktas* – „Šiaulių TI laikomi asmenys privalo įstaigos administracijos paskyrimu eilės tvarka tvarkyti gyvenamąsias patalpas, kuriose gyvena“.

7 *punktas* – „Suimtieji (nuteistieji) skirti atsakingais už gyvenamųjų patalpų tvarkymą privalo: [...]; 7.2. gyvenamosios patalpos sienas, grindų, tualetų, prausyklų, sanitarinių bei kitų įrenginių bei baldų paviršius valyti kiekvieną dieną drėgnuoju būdu“.

8 *punktas* – „Suimtuosius (nuteistuosius) paskirtus tvarkyti gyvenamąsias patalpas valymo priemonėmis ir inventoriu aprūpina SVS [Saugumo valdymo skyriaus] specialistas“.

Tyrimo išvados

9. Skunde rašoma, kad Šiaulių kalėjimo pareigūnai Pareiškėjui neišduoda valiklių, kurie padėtų užtikrinti švarą gyvenamosiose patalpose, ir apsaugos priemonių, kurios padėtų apsaugoti rankų odą nuo ūkinio muilo sukeltos alerginės reakcijos.

10. Pagal nustatytą teisinį reglamentavimą nuteistiesiems turi būti užtikrinamos gyvenamųjų patalpų ir buities sąlygos, atitinkančios Lietuvos Respublikos higienos normas.

Laisvės atėmimo vietų kameros ar kitos patalpos, kuriose apgyvendinami nuteistieji, privalo būti švarios. Švaros ir tvarkos palaikymu kameroje rūpinasi patys jose laikomi asmenys, o laisvės atėmimo vietų administracija suteikia reikalingą materialinį buitinių aprūpinimą (valymo priemonių) (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. birželio 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A822-1281/2013). Nagrinėjamu atveju tai reiškia, kad Šiaulių kalėjime laikomiems asmenims, kuriems yra paskirta tvarkyti gyvenamąsias patalpas, kyla pareiga kiekvieną dieną drėgnuoju būdu valyti gyvenamosios patalpos sienas, grindų, tualetų, prausyklų, sanitarinių bei kitų įrenginių bei baldų paviršius, o laisvės atėmimo vietos pareigūnams kyla pareiga pagal HN 134:2015 šiuos asmenis aprūpinti valymo priemonėmis (šepetiu grindims, šluoste, šiukšlių semtuvėliu, kibiru, valikliais) ir, esant poreikiui, apsaugos priemonėmis.

11. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Šiaulių kalėjimo pareigūnai nuteistiesiems, kuriems yra paskirta tvarkyti gyvenamąsias patalpas, išduoda ūkinį muilą ir sodą bei laiko šias valymo priemones tinkamas švarai bei tvarkai gyvenamosiose patalpose palaikyti. Kaip minėta, Pareiškėjas su tokia Šiaulių kalėjimo pareigūnų pozicija nesutinka, t. y., jo nuomone, ūkinis muilas ir soda neturi pakankamai valomųjų savybių, kad tinkamai išvalytų gyvenamąsias patalpas. Pažymėtina, kad laisvės atėmimo vietų atitikties visuomenės sveikatos saugos reglamentų (higienos normų) reikalavimams vertinimą atlieka NVSC, kurio pareigūnai Seimo kontrolierei pateikė savo kompetentingą nuomonę ir paaiškino, kad ūkinis muilas ir soda yra įvardijamos tinkamomis net pavojingų ir ypač pavojingų užkrečiamųjų ligų židinių privalomojo aplinkos kenksmingumo pašalinimui, t. y. gali būti sėkmingai naudojamos gyvenamųjų patalpų, įskaitant ir sanitarinio mazgo patalpų, valymui. Šios aplinkybės leidžia teigti, kad Pareiškėjas savo Skunde nepagrįstai abejoja ūkinio muilo ir sodos valomosiomis savybėmis, o kartu ir Šiaulių kalėjimo pareigūnų tinkamų teisės aktuose įtvirtintų pareigų vykdymu.

12. Pareiškėjas savo kreipimesi į Seimo kontrolierę nurodė, kad jis abejoja ūkinio muilo ir sodos, kaip valymo priemonių, tinkamumu dar ir dėl to, kad jam nepavyksta išvalyti arbatinuke susikaupusių kalkių. Taip pat jis nurodė, kad jis yra alergiškas ūkiniam muilui, o Šiaulių kalėjimo pareigūnai neaprūpina jo rankų odą apsaugančiomis pirštinėmis.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas nesikreipė į Šiaulių kalėjimo pareigūnus nei dėl valymo priemonių, skirtų buitiniuose prietaisuose susikaupusioms kalkėms šalinti, nei dėl apsauginių pirštinių išdavimo. Be to, nėra duomenų, kad šios pirštinės Pareiškėjui būtų reikalingos, t. y. jo asmens sveikatos istorijoje nėra įrašo apie Pareiškėjui nustatytą jautrumą / alergiją ūkiniam muilui ar jo sudedamosioms dalims. Šios aplinkybės leidžia teigti, kad šiuo konkrečiu atveju Šiaulių kalėjimo pareigūnai, nesiėmę priemonių spręsti klausimų dėl kalkėms pašalinti skirtų valymo priemonių ir apsauginių pirštinių Pareiškėjui išdavimo, teisės reikalavimų, susijusių su tinkamų ir Lietuvos Respublikos higienos normas atitinkančių Pareiškėjo laikymo sąlygų užtikrinimu, nepažeidė.

13. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundas dėl Šiaulių kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nuteistiesiems neišduodant tinkamų valymo ir apsaugos priemonių, yra nepagrįstas.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

14. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X skundą dėl Šiaulių kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nuteistiesiems neišduodant tinkamų valymo ir apsaugos priemonių, atmesti.

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė